

Tudomány- és technikatörténet CD-ROM-on VI.

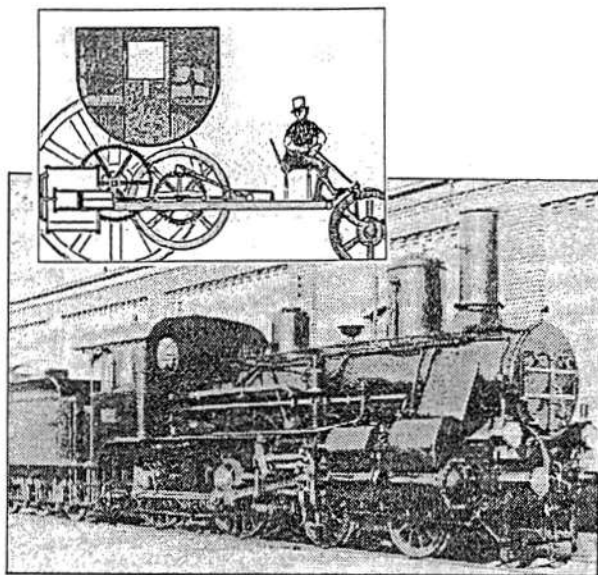
Az ipari forradalom kora

„A történelmi korszakok közötti választóvonal az alapján húzható meg, hogy van-e minőségi különbség az új és a régi korszak között, s ez mikor válik a történelem meghatározó tényezőjévé” – írja a szerző: *Majoros István* a bevezető tanulmányban. És bár többnyire tudjuk, hogy az ipari forradalom az egyik legmeghatározóbb tényező volt az emberiség történelmében, arról, hogy hány korszak eseményén, meghatározó helyszínén és személyiségén keresztül mitől és hogyan vált azzá, a CD-ROM tartalmának megismerésével nemcsak pontos, de rendkívül izgalmas képet alkothatunk.

A kiadvány első fő fejezete a *Fejlődési utak a 19. századi Európában* címet viseli, amelynek kilenc fejezete a kezdetek, piac és kereskedelem, találmányok, a bankok, a pénz, demográfia, mezőgazdaság, gazdaságpolitika és elméletek címek alatt közel 100 oldalban és képben ismerteti a legfontosabb tudnivalókat.

Az *Időutazás* című második fő fejezet valójában kettős tablósorozat. Ennek egyik (oldalanként lapozható) eleme 1750 és 1799 között tíz, 1800 és 1920 között évenkénti bontásban mutatja be 170 év legjellemzőbb eseményeit. Minden tablón az adott évszám alatt szerepel egy jellemző kép, az év kiemelkedő gazdasági, politikai és kulturális eseményeinek, valamint tudományos-technikai vívmányainak felsorolása. A fejezet másik (vízszintesen gördíthető) eleme Anglia, Belgium, Franciaország, Magyarország, Olaszország, Oroszország, Poroszország, Románia, Spanyolország, Svédország, Szerbia, Szicília, a Vatikán és a Habsburg Birodalom 28 olyan uralkodójának nevét, uralkodásának korszakát, születésének és halálának időpontját foglalja össze, akik e korszakban személyiségükkel hatást gyakoroltak az események menetére; a táblázatban szereplő nevekre kattintva megjelenik az adott személy fényképes életrajza.

Nem kevésbé izgalmas a következő nagy fejezet, a *Lexikon* felépítése, amelynek alfejezetei a Képtár, Térképtár, Életrajzok, Tételvázlatok és Fogalmak címet viselik. A Képtárban az egyes témakörökben szereplő képek száma a következő: az *elektromosság* témakörben az akkumulátorcellától *Volta* bemutatójáig 32; a *hírközlés* témakörben *Bell* telefonjától *Weber-Gauss* távirójáig 21; az *ipar* témakörben az acélgolyó gyártásától a *Whitworth*-gépig 62; a *közlekedés* témakörben (illetve annak vasút, kerékpár, hajózás, repülés, autó altémakörökben) az amerikai mozdonytól a villanyautóig 161; az *optika* témakörben *Abbe* mikroszkópjektívájától a világítótoronyig 26; az *építészet* témakörben az algútépítéstől a *Whitehall Building*ig 32; a *szobrászat* témakörben *Bartolini* Istenhit alkotásától *Thorvaldsen* *Ganümedész* c. szobrjáig 8; a *festészet* témakörben *Amerling Gróf Széchenyi*

Képek a lemeztől: R. Trevithick angol feltaláló gőzhintója (1801), és a MÁV gőzmozdonya (1889)

István arcképétől Zichy Mihály Táncosnő c. alkotásáig 156. A Térképtárban a nagy földrajzi felfedezésekről 3, Afrikáról, Angliáról, Észak- és Dél-Amerikáról és Európáról 2-2, a Földről 1 térkép található.

Az Életrajzok alfejezetben Adertől Dvorzsáig, Edisontól Huygensig, Ibsentől Lumiére-ig, MacCornicktól Rousseau-ig, Saint-Simontól Vörösmartyig, Wagnertől Zoláig 400-nál több személyiség fényképe és biográfiája szerepel. A Fogalmak alfejezet az abszolutizmustól a viszontbiztosítási szerződésig összesen 108 szócikket közöl.

A Tételvázlatok alfejezet alcímei: A Bécsi Kongresszus és a Szent Szövetség; Az európai gyarmatosítás; Gazdasági, társadalmi átalakulás Európában a 19. században; Szövetségi rendszerek; Az I. világháború; Nemzeti mozgalmak kialakulása és fejlődése Európa régióiban; Amerika; A munkásmozgalom kezdetei és szerepe Európa nyugati keleti és felén.

A lemezen további két fő fejezet is található. A Keresés című segítségével egész szóra vagy szó-részre vonatkozóan írható be tetszés szerinti név vagy fogalom, s az eredmény azt mutatja meg, hogy hányszor és hol fordul elő az anyagban ez a kifejezés; ugyanakkor innen a témával foglalkozó

anyagrésze is ugorhatunk. A Játék elnevezésűben személyiségek arcképeinek névmegfelelőjét (vagy fordítva: nevek arcképmegfelelőjét) kell megtalálni, s ez remek alkalmat teremt a játékos tanulásra. Az Információ fejezetben található meg a bibliográfiai források felsorolása (összesen 115 tétellel), a kolofon és impresszum adatai, valamint a végfelhasználókra vonatkozó feltételek.

A CD-ROM felhasználásához ajánlott konfiguráció adatai: Pentium (IBM PC) vagy PowerPC (Power Macintosh) processzor, 16 MB RAM, CD-ROM meghajtó, egér, 65 000 színbeállítás, hangkártya; a program Microsoft Windows 95, NT 3.51, MacOS 7.5 vagy magasabb verziószámú operációs rendszert igényel. A filmrészletek megtekintéséhez a lemezen külön telepítőprogram található.

Az interaktív taneszközök e jeles képviselője az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság anyagi, továbbá a Janus Pannonius Tudományegyetem BTK újkori tanszékének szakmai támogatásával készült, az Alma Mater Zala Bt. és a Typotex Elektronikus Kft. munkáját dicséri. A Hodák Sándor által szerkesztett kiadvány 5200 forintért megvásárolható a kiadónál (8800 Nagykanizsa, Pf. 212 vagy www.almamater.hu).

Árkos Iván
(BME OMIKK)

Új egyetemi könyvtári szolgáltatás a mai diákoknak és a holnap élethosszig tanulóinak

A Brit Oktatási és Foglalkoztatásügyi Minisztérium 1998-ban megjelent, *The Learning Age* c. dokumentuma hangsúlyozza, hogy a 21. század információs társadalmában a tanulás képessége az élet különböző szakaszaiban a legfontosabb emberi tőke. Az átképzés és a folyamatos önképzés készségének kialakításában fontos szerepet játszanak az információs és könyvtári szolgáltatások, amelyek támogatják az új oktatási modelleket, és a bennük való részvételhez szükséges készségek és beállítottság kifejlesztését. Mint az oktatási miniszter megállapította: a tanulás a prosperitás záloga mind az egyén, mind a nemzet életében.

Az élethosszig tartó tanulás megalapozása sokkal több rugalmasságot követel az oktatási rendszertől is. Az oktatás színtere többé nem kizárólag az iskola, főiskola, egyetem, nagyon fontossá vált a munkahely is mint tanulmányi színtér. Már a kilencvenes évek elején kiderült, hogy a diákok egy

részét eltérő információs igények jellemzik, és más időbeosztást igényelnek, mint a többség. Azóta egyre nőtt a „nem hagyományos” (nem nappali tagozatos, rövid kurzusokon részt vevő, idősebb stb.) hallgatók száma, s a tanulmányok időbeosztása rugalmasabb lett, az egyéni körülményekhez igazodik. A legfontosabb újdonság azonban az, hogy speciális ismeretek megszerzése helyett olyan széles alapozást igényelnek, ami a jövőbeni önálló információszerzéshez szükséges.

A könyvtári szolgáltatások iránti igény e folyamattal párhuzamosan változik. A tanulók a rugalmasabb tanulási módokat segítő és a változatos pedagógiai stílusokhoz idomuló szolgáltatásokat kívánnak. Az felsőoktatási – különösen az elektronikus – könyvtárak szerves részét alkotják az élethosszig tartó tanulásra történő felkészítésnek. Számos oktató építi be az új információs technológiát előadásába, és követeli meg hallgatóitól az önálló